

ПЕРЕДМОВА

Існують певні кліше, що застосовуються у творах окремих літературних жанрів. «Нахабний безсоромний баронет» — для мелодрами, «тіло в бібліотеці» — для творів детективного жанру. Протягом кількох років я обмірковувала можливість створити придатну «варіацію на добре відому тему». Я поставила для себе кілька умов. Бібліотека, про яку йтиметься, повинна бути абсолютно ортодоксальною і традиційною бібліотекою. Натомість тіло має бути малоймовірним і вкрай сенсаційним. Так виглядали умови моєї проблеми, і протягом кількох років вони такими й залишалися, представлені лише нечисленими рядками в нотатнику. Однак згодом, коли одного літа я жила кілька днів у фешенебельному готелі на морському курорті, мою увагу привернула родина, що сиділа за одним зі столів: літній чоловік — інвалід, який пересувався у візку, а з ним — кілька представників молодшого покоління. На щастя, вони покинули готель уже наступного дня, тож моя уява могла працювати, не наштовхуючись на жодні перешкоди у вигляді цілком конкретної інформації. Коли люди мене запитують, чи я пишу в своїх книжках

про реальних людей, я відповідаю, що не можу писати про тих, кого знаю або з ким коли-небудь розмовляла або навіть про тих, про кого чула колись. З якоїсь невідомої мені причини будь-які реальні відомості нехай там про кого відразу роблять цих людей для мене мертвими й нецікавими. Але я можу взяти звичайний манекен і наділити його уявними характеристиками мого власного приготування.

Ось у такий спосіб літній інвалід став для мене тим персонажем, навколо якого я побудувала свою історію. Полковник Бентрі та його дружина, давні приятелі моєї міс Марпл, мали саме таку бібліотеку, яка могла мені знадобитися. Тепер мені залишилося тільки додати, як ото додають у рецепт якоїсь страви, такі інгредієнти: професійного тенісиста, молоду танцівницю, чоловіка зі світу кіно, дівча-скаута, платну партнерку в танцях тощо й сервірувати все це *à la*¹ міс Марпл!

¹ У стилі (фр.). (Тут і далі прим. перекл.)

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

I

Місис Бентрі спала й бачила сон. Її духмяний горошок щойно здобув перший приз на виставці квітів. Вікарій в сутані й стихарі роздавав призи в церкві. Його дружина дефілювала тут-таки в купальному костюмі, але, як то буває у сновидіннях, цей факт не викликав загального невдоволення парафіян, чого, безперечно, не уникнути, якби таке трапилося в реальному житті...

Місис Бентрі насолоджувалася власним сном. Вона любила ці вранішні сновидіння, які уривалися, коли приносили вранішній чай. Десь на самому споді її свідомості відлунювали звуки раннього ранку в домі: скрипіння кілець, коли служниця розсовувала штори на сходах, шарудіння в коридорі, де підмітала друга служниця, озброєна віником та совком. Здалеку долинуло скреготіння засува, що ним зачиняли вхідні двері на ніч.

Починався ще один день. Але вона хотіла здобути якнайбільше втіхи від квіткової виставки, бо для неї вже ставало очевидним, що це тільки сон...

Унизу лунали й інші звуки — то відчиняли важкі дерев'яні віконниці у вітальні. Вона чула всі ці звуки й водночас не чула. Усі ці домашні звуки мали тривати ще з пів години — тихі, приглушені, вони її не тривожили, адже були надто звичними. Вони досягнуть своєї кульмінації, коли в коридорі зашарудять швидкі обережні кроки, зашелестить ситцева сукня, тихо дзенькне чайний сервіз, поставлений на столик, потім пролунає делікатний стукіт у двері, й Мері увійде, щоб розсунути штори на вікнах.

Ще не прокинувшись, місіс Бентрі насупила брови. Щось тривожне, невластиве для цієї пори, стало проникати в її сон. Кроки, які почувлися в коридорі, були надто покvapними й швидкими. Її вуха підсвідомо налаштувалися почути дзенькіт чайної порцеляни, але дзенькоту порцеляни не було.

У двері постукали. Автоматично, з глибини своїх сновидінь, місіс Бентрі відізвалася:

— Заходьте.

Двері відчинилися — зараз заскрегочуть кільця штор, як скрегочуть зазвичай, коли штори починають розсувати.

Але кільця штор не заскреготіли. З туманного зеленого світла долинув голос Мері, захеканий, істеричний:

— Ой, пані, ой, пані, у бібліотеці лежить мертве тіло!

І, вибухнувши істеричним голосінням, дівчина вибігла з кімнати назад у коридор.

II

Місіс Бентрі підвелася й сіла в ліжку.

Або її сновидіння повернуло кудись не туди, або... або Мері й справді забігла до її кімнати і сказала (неймовірно! фантастично!), що в бібліотеці лежить мертве тіло.

— Такого бути не може, — сказала місіс Бентрі, звертаючись сама до себе. — Мабуть, це мені приснилося.

Але, промовляючи це, вона відчувала дедалі більшу впевненість, що це трапилося з нею не уві сні, що Мері, надзвичайно стримана й спроможна контролювати свої почуття Мері, справді сказала дещо фантастичне.

Місіс Бентрі якусь хвилину міркувала, а потім енергійно штовхнула чоловіка, що досі спав, ліктем під бік.

— Артуре, Артуре, прокинься!

Полковник Бентрі щось пробурчав уві сні й повернувся на другий бік.

— Прокинься, Артуре. Ти чув, що вона сказала?

— Еге ж, — невиразно пробурмотів полковник Бентрі. — Я цілком згоден із тобою, Доллі.

І знову пірнув у сон.

Місіс Бентрі струснула його за плечі.

— Ти чуєш чи не чуєш, що я тобі кажу? Мері забігла сюди й сказала, що в бібліотеці лежить мертве тіло.

— Що-що?

— У бібліотеці лежить мертво тіло.

— Хто це сказав?

— Мері.

Полковник Бентрі зібрав до купи свої безладні думки й спробував обміркувати ситуацію. Він сказав:

— Дурниці, моя любя; тобі це наснилося.

— Ні, не наснилося. Я теж так подумала спочатку. Але то не був сон. Вона справді сюди забігла й це сказала.

— Мері сюди забігла і сказала, що в бібліотеці лежить мертво тіло?

— Авжеж.

— Але його там не може бути, — заперечив полковник Бентрі.

— Я теж так думаю, — сказала місіс Бентрі, але в її голосі прозвучав сумнів.

Зібравши свої думки до купи, вона продовжила:

— Але чому тоді Мері сказала, що воно там лежить?

— Вона не могла цього сказати.

— Вона це сказала.

— Тобі, певне, здалося.

— Ні, мені не здалося.

Полковник Бентрі вже цілком прокинувся й наготувався взяти ситуацію у свої руки. Він лагідно мовив:

— Тобі це приснилося, Доллі, от і вся розгадка. На тебе вплинула детективна історія, яку ти не так давно читала, — «Таємниця зламаного сірника». Ти ж

пам'ятаєш, лорд Едгбастон знаходить на килимку в бібліотеці труп прегарної білявої дівчини. У книжках часто пишуть про трупи, які знаходять у бібліотеках. Я ніколи не чув, щоб таке траплялося в реальному житті.

— Можливо, ти почувеш про це сьогодні, — сказала місіс Бентрі. — Хай там як, Артуре, а тобі треба піти й подивитися.

— Але ж, Доллі, це просто не може не бути сном. Сновидіння завжди здаються дуже реальними, коли ти щойно прокинувся. Ти абсолютно переконаний у тому, що це правда.

— Мені снилося зовсім інше — виставка квітів, дружина вікарія в купальному костюмі й усе таке.

У раптовому пориві енергії місіс Бентрі підхопилася з ліжка й розсунула штори. Світло чудового осіннього дня наповнило кімнату.

— Мені не приснилося, — твердо сказала вона. — Підводься негайно, Артуре, зійди вниз і подивися, що там сталося.

— Ти хочеш, щоб я зійшов вниз і запитав, чи немає трупа в бібліотеці? Усі подумують, ніби я з глузду з'їхав.

— Тобі не треба буде нічого запитувати, — сказала місіс Бентрі. — Якщо там справді лежить мертво тіло, — а ми, звісно, не можемо не врахувати, що Мері просто збожеволіла і їй ввижаються речі там, де їх немає, — тебе про це відразу хтось повідомить. Тобі не доведеться казати жодного слова.